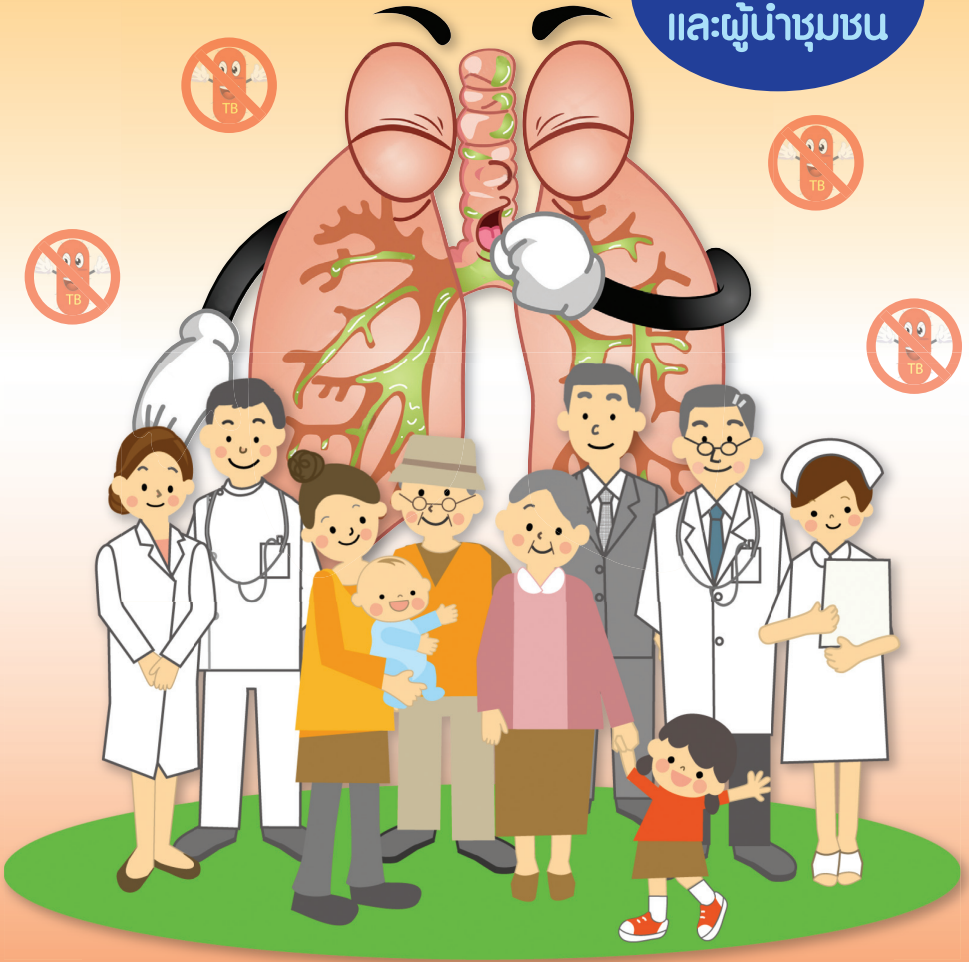

คู่มือ... เรียนรู้ เข้าใจวัณโรค ด้วยตัวเอง

สำหรับ
อสม.
และผู้นำชุมชน

กรมควบคุมโรค
Department of Disease Control

UNITE TO
→ END
TB

รวมพลัง ยุติ วัณโรค

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
สายด่วน 1422 โทร. 02-212-2279

คำนำ

วัณโรค เป็นการเจ็บป่วยที่ยังเป็นปัญหาของโลก และของประเทศไทย โรคนี้สามารถแพร่กระจายจากผู้ป่วยที่ไม่ได้รับการรักษาไปยังคนอื่นในชุมชนได้ **อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และผู้นำในชุมชน** คือ บุคลากรที่เป็นกำลังสำคัญ ที่จะช่วยให้คำแนะนำผู้ที่มีอาการสงสัยไปตรวจรักษา รวมทั้งช่วยติดตามกำกับการกินยาและให้กำลังใจผู้ป่วย จนกว่าจะรักษาหาย

วัณโรครักษาหายได้ แต่ถ้าไม่รักษา หรือรักษาล่าช้า อาจจะมีอาการรุนแรงถึงเสียชีวิต การกินยาต่อเนื่องจนครบตามที่แพทย์แนะนำจะทำให้รักษาหายขาดจากโรค และป้องกันการเกิดเชื้อวัณโรคดื้อยาอีกด้วย

หวังว่าคุณมือเล่มนี้ จะช่วยให้ อสม. ผู้นำชุมชน และประชาชนที่สนใจ ได้เพิ่มพูนความรู้เรื่องวัณโรคและช่วยกันลดปัญหาที่เกิดจากวัณโรค ตลอดจนทำให้วัณโรคหมดไปจากประเทศไทยต่อไป

ด้วยความปรารถนาดีจาก

สำนักวัณโรค

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

**UNITE TO
END
TB**

รวมพลัง ยุติ วัณโรค

ชื่อหนังสือ : คู่มือ เรียนรู้ เข้าใจไวรัสโรค
ด้วยตัวเอง สำหรับ อสม.

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย

: สำนักกัณโรค กรมควมคุมโรค
กระทรวงส่ฐารณสุข
โทร 0-2212-2279

ISBN : 978-616-11-3001-5

พิมพ์ครั้งที่ 1	มีนาคม	2552	จำนวน	50,000	เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ 2	พฤษภาคม	2554	จำนวน	100,000	เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ 3	กันยายน	2555	จำนวน	7,000	เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ 4	กันยายน	2556	จำนวน	20,000	เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ 5	กรกฎาคม	2559	จำนวน	10,000	เล่ม

สารบัญ

- วัณโรค คืออะไร.....	5
- วัณโรค ติดต่อได้อย่างไร.....	6
- วัณโรคปอด มีอาการอย่างไร.....	7
- รู้ได้อย่างไรว่าเป็นวัณโรคปอด.....	8
- เมื่อไรควรไปตรวจหาเชื้อวัณโรค.....	9
- ควรปฏิบัติตัวอย่างไรขณะป่วยและรักษา.....	10
- ดีอท (DOT) กับการรักษาวัณโรค.....	11
- อาการข้างเคียงที่อาจพบเมื่อกินยารักษาวัณโรค.....	12
- วัณโรคกับเอดส์ เกี่ยวข้องกันอย่างไร.....	13
- อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.), ผู้นำชุมชน จะช่วยควบคุม วัณโรคในชุมชนได้อย่างไร.....	14
- 20 คำถาม-คำตอบ ที่ (อสม.) ฟังรู้และปฏิบัติ.....	17

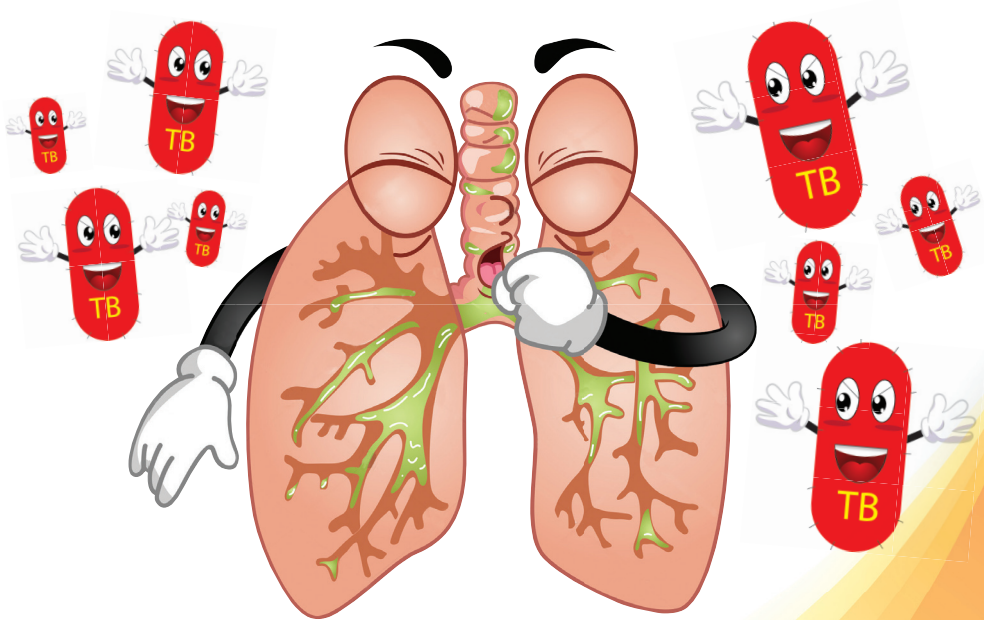
วัณโรค คืออะไร

วัณโรค (Tuberculosis) หรือ ทีบี (TB)

วัณโรค คือโรคติดต่อชนิดหนึ่งที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย ชื่อ **มัยโคแบคทีเรียม ทูเบอร์คิวโลซิส** มีรูปร่างเป็นแท่ง มีขนาดเล็กมาก มองด้วยตาเปล่าไม่เห็น ต้องดูด้วยกล้องจุลทรรศน์ขยายจึงจะเห็นเชื้อวัณโรค

วัณโรคสามารถเป็นได้กับอวัยวะทุกส่วนของร่างกาย เช่น ปอด ลำไส้ ไต กระดูก ผิวหนัง ต่อม้ำเหลือง เยื่อหุ้มสมอง เป็นต้น

แต่ที่พบบ่อยและเป็นปัญหามากในปัจจุบันคือ **วัณโรคปอด**

วัคซีน ติดต่อดังไร

วัคซีน ติดต่อดังการแพร่กระจายจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่งทางระบบหายใจ โดยผู้ปวยที่มีเชื้อในเสมหะ พุด คุด ไอ จาม โดยไม่ปิดปาก เชื้อวัคซีนจะลอยไปกับละอองเสมหะ ผู้ที่สูดหายใจเอาเชื้อวัคซีนเข้าสู่ปอด ทำให้มีโอกาสติดเชื้อและปวยเป็นวัคซีนได้

ผู้ที่ได้รับเชื้อแล้ว ไม่จำเป็นต้องปวยเป็นวัคซีนทุกคน เพราะร่างกายมีกลไกหลายอย่างที่จะต่อสู้และป้องกันเชื้อวัคซีน มีเพียงร้อยละ 10 ของผู้ที่ติดเชื้อวัคซีนเท่านั้นที่จะปวยเป็นวัคซีน

เชื้อวัคซีนจากเสมหะที่ปลิวในอากาศโดยไม่ถูกแสงแดด จะมีชีวิตอยู่ได้นาน 8-10 วัน แสงอาทิตย์ทำลายเชื้อวัคซีนได้ภายใน 5 นาทีถึง 2 ชั่วโมง และจะถูกทำลายได้ด้วยกาเผาและในน้ำเดือด 2 นาทีถึง 10 นาที การทำลายเชื้อเสมหะที่ดีที่สุดจึงควรใช้ความร้อน เช่น การเผาทิ้ง เป็นต้น

วัณโรคปอด มีอาการอย่างไร

ผู้ป่วยวัณโรค มีอาการหลายชนิด แต่ผู้มีอาการสงสัยจะป่วยเป็น
วัณโรคปอด คือ

 ไอติดต่อกันเกิน 2 สัปดาห์

อาการอื่นๆ ที่พบได้แก่

 ไอแห้งๆ หรือ ไอมีเสมหะ หรือ ไอมีเสมหะปนเลือด

 เบื่ออาหาร น้ำหนักลดลงผิดปกติ

 เจ็บหน้าอก เหนื่อยหอบ

 มีไข้ต่ำตอนบ่าย หรือค่ำ

 มีเหงื่อออกมากผิดปกติตอนกลางคืน

ไอเกิน 2 สัปดาห์
ควรตรวจหาเชื้อ
วัณโรค

รู้ได้อย่างไร เป็นวัณโรคปอด

การตรวจเสมหะด้วยกล้องจุลทรรศน์

เป็นวิธีที่สามารถบอกได้แน่นอนว่าผู้ป่วยเป็นวัณโรคปอด เพราะสามารถมองเห็นเชื้อวัณโรคในเสมหะ

การเพาะเชื้อวัณโรค

ในรายที่สงสัยว่าเป็นวัณโรคแต่ตรวจเสมหะด้วยกล้องจุลทรรศน์ไม่พบเชื้อ หรือมีข้อบ่งชี้อื่น ๆ แพทย์จะส่งเสมหะเพาะเชื้อต่อไป

การตรวจทางอณูชีววิทยา (ด้วยเครื่อง Gene Xpert)

เป็นการวินิจฉัยวัณโรคด้วยเครื่องตรวจอัตโนมัติ สามารถตอบผลได้ใน 100 นาที ว่าสิ่งที่ตรวจนั้นมีเชื้อวัณโรคหรือไม่ และยังสามารถบอกถึงการดื้อของเชื่อนั้นต่อยาวัณโรค (ไรแฟมพิซิน) หรือไม่ด้วย

การเอ็กซเรย์ปอด

การเอ็กซเรย์ปอดอย่างเดียวไม่สามารถบอกได้แน่นอนว่าป่วยเป็นวัณโรคปอด ต้องได้รับการตรวจเสมหะร่วมด้วย

เมื่อไรควรจะไปตรวจหาเชื้อวัณโรค

ไอติดต่อกัน 2 สัปดาห์

ไอมีเลือดปน

มีไข้ต่ำๆ ตอนบ่ายหรือค่ำ

เบื่ออาหาร น้ำหนักลด อ่อนเพลีย

เหงื่อออกตอนกลางคืน

เมื่ออยู่ใกล้ชิดหรืออยู่บ้านเดียวกันกับผู้ป่วยวัณโรคปอด

ผู้ติดเชื้อเอชไอวี (เอดส์)

ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง เช่น เบาหวาน

ผู้ได้รับยากดภูมิคุ้มกัน

กลุ่มเสี่ยงพิเศษอื่นๆ เช่น ผู้สูงอายุ ติดสารเสพติด ผู้ต้องขัง แรงงานข้ามชาติ

ควรปฏิบัติตัวอย่างไร ขณะป่วยและรักษา

- ☞ กินยาตามแพทย์สั่งอย่างต่อเนือง และพบแพทย์ตามนัดทุกครั้ง จนกว่าแพทย์สั่งหยุดยา
- ☞ เมื่อกินยาประมาณ 2 สัปดาห์ อาการจะดีขึ้น ห้ามหยุดยา เพราะการรักษายังไม่ครบ โรคยังไม่หาย และจะทำให้เชื้อวัณโรคดื้อยารักษาหายยาก

- ☞ ใช้ผ้าปิดปากและจมูก เวลาไอหรือจาม เพื่อป้องกันไม่ให้เชื้อแพร่กระจายไปสู่ผู้อื่น
- ☞ บ้วนเสมหะลงในภาชนะหรือกระป๋องที่มีฝาปิด แล้วฝังดิน หรือนำไปเผา หรือเทลงส้วม แล้วรดน้ำตามให้สะอาด

- ☞ จัดสถานที่พักอาศัยให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก แสงแดดส่องถึง และหมั่นนำเครื่องนอนออกตากแดด
- ☞ ควรนำผู้อยู่ร่วมบ้านหรือใกล้ชิดผู้ป่วย โดยเฉพาะเด็กไปรับการตรวจร่างกายที่สถานบริการสาธารณสุขหรือโรงพยาบาลใกล้บ้าน

ดื้อท (DOT) กับการรักษาวัณโรค

ดื้อท (DOT) มาจากคำภาษาอังกฤษ Directly Observed Treatment หมายถึง การรักษาวัณโรคแบบมีพี่เลี้ยงคอยดูแลผู้ป่วย

อส. ผู้นำชุมชนเป็นพี่เลี้ยงที่ดีสำหรับผู้ป่วยได้ พี่เลี้ยงมีหน้าที่ดังนี้

- ☞ ดูแล กำกับการกินยาของผู้ป่วยวัณโรค พร้อมบันทึกการกินยาของผู้ป่วยวัณโรค
- ☞ ให้กำลังใจให้ผู้ป่วยกินยาครบตามกำหนดการรักษา
- ☞ แนะนำการปฏิบัติตนในการรักษาวัณโรค และป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ โดยการใช้ผ้าปิดปาก-จมูก
- ☞ สังเกต สอบถาม เมื่อผู้ป่วยเกิดอาการข้างเคียง หรืออาการแพ้ยา
- ☞ หมั่นย้ำเรื่องการดูแลสุขภาพของผู้ป่วย เช่น ไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่

**UNITE TO
→ END
TB**

รวมพลัง ยุติ วัณโรค

- ☞ ให้ ข้อมูลผู้ป่วยแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เช่น ความสม่ำเสมอในการกินยาของผู้ป่วยในความดูแล
- ☞ รักษาความลับของผู้ป่วย ไม่นำเรื่องของผู้ป่วยไปพูดให้คนอื่นรู้

อาการข้างเคียงที่อาจพบ เมื่อกินยารักษาวัณโรค

- ☞ ฝืนคันทตามตัว
- ☞ คลื่นไส้ อาเจียน วิงเวียนศีรษะ
- ☞ ปวดข้อ
- ☞ หูอื้อ
- ☞ ตามัว
- ☞ ตัวเหลือง ตาเหลือง (ตับอักเสบ)
- ☞ ซึมเศร้า โรคจิต

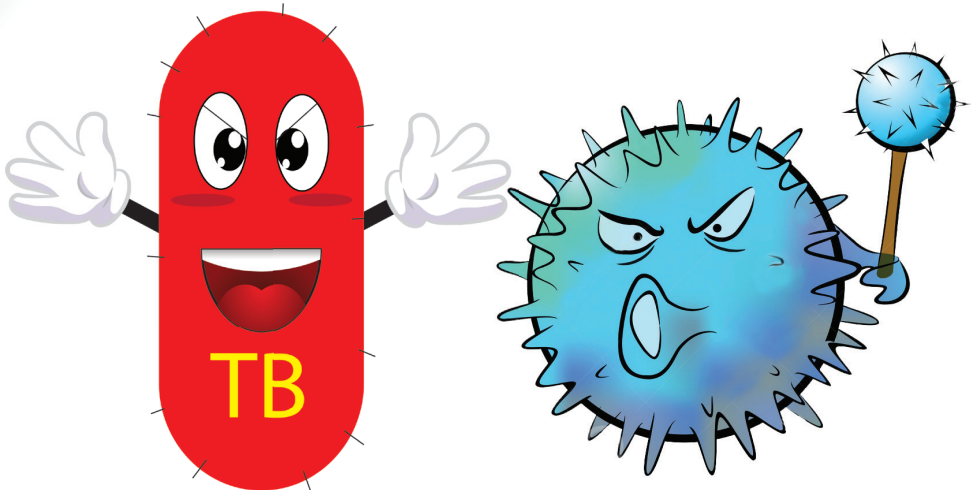
อาการแบบไม่รุนแรง

ฝืนคันทเล็กน้อย เบื่ออาหาร คลื่นไส้ ชาตามปลายมือเท้า ปวดข้อ ปัสสาวะเป็นสีส้มแดง ส่วนใหญ่ไม่เป็นอันตราย ฝึเลี้ยงพูดให้กำลังใจผู้ป่วย กินยาตลอด ผู้ป่วยสามารถกินยารักษาตามอาการ เช่น ยาแก้แพ้แก้คัน ยาแก้ปวด เป็นต้น

อาการแบบรุนแรง

มีฝืนเป็นเม็ดนูนตามตัว หูอื้อฟังไม่ชัด ตัวเหลือง ตาเหลือง ตามัว เยื่อตาแดงบวม เดินเซ อาเจียน ซึมเศร้า มีอาการทางจิต หากมีอาการเหล่านี้ ฝึเลี้ยงต้องแนะนำให้ผู้ป่วยหยุดยาแล้วรีบไปพบแพทย์ทันที

วัณโรคกับเอดส์ เกี่ยวข้องกันอย่างไร

- ☞ การติดเชื้อเอชไอวี (เอดส์) ทำให้ภูมิคุ้มกันบกพร่อง โอกาสป่วยเป็นวัณโรคได้อย่างรวดเร็วและรุนแรงมากกว่า ผู้ที่ไม่ติดเชื้อเอชไอวี
- ☞ วัณโรคเป็นโรคติดเชื้อฉวยโอกาสที่เป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับหนึ่งในผู้ป่วยเอดส์
- ☞ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี (เอดส์) ที่ป่วยเป็นวัณโรค มีสถิติการเสียชีวิตมากกว่าผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่ไม่ป่วยเป็นวัณโรค

(อสม.), ผู้นำชุมชน จะช่วยควบคุมโรค ในชุมชนได้อย่างไร

1. เป็นพี่เลี้ยงกำกับการกินยา

- ☞ ดูแลให้ผู้ป่วยกินยาต่อหน้า
- ☞ ทำเครื่องหมายบันทึกการกินยาในบัตรหรือสมุดกำกับการกินยา

2. เยี่ยมผู้ป่วย / ให้กำลังใจ

- ☞ เยี่ยมและให้กำลังใจ เพื่อให้ผู้ป่วยกินยาอย่างต่อเนื่อง
- ☞ พุดคุยสอบถามถึงอาการหรือผลข้างเคียงที่เกิดจากยา

3. ติดตามผู้ป่วยที่ขาดยา

- ☞ ติดตามโดยเร็ว ไม่ปล่อยให้ผู้ป่วยขาดยานานหลายวัน

4. ช่วยค้นหาผู้ป่วยวัณโรคในชุมชน

- ☞ เมื่อพบผู้มีลักษณะดังนี้
- ☞ ไอติดต่อกันเกินสองสัปดาห์
- ☞ ไอเป็นเลือด
- ☞ ติดเชื้อเอชไอวี (เอดส์)
- ☞ อยู่ร่วมบ้าน หรือใกล้ชิดกับผู้ป่วยวัณโรค ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเบาหวาน

แนะนำให้ไปตรวจวัณโรคที่โรงพยาบาลหรือ
สาธารณสุขใกล้บ้าน

20 คำถาม-คำตอบ ที่ อสม. ผู้นำชุมชนฟังรู้ และปฏิบัติ

1. วัณโรค คืออะไร

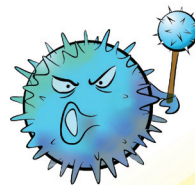
คำตอบ วัณโรคคือโรคติดต่อชนิดหนึ่งที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย เป็นได้กับ
อวัยวะทุกส่วนของร่างกาย แต่ที่พบบ่อยและเป็นปัญหาคือ วัณโรค
ปอด

2. วัณโรคติดต่ออย่างไร

คำตอบ ติดต่อผ่านทางระบบหายใจ เมื่อผู้ป่วยไอ จาม เชื้อจะออกมากับ
ละอองเสมหะ หรือน้ำลาย หากผู้ใกล้ชิดหายใจรับเชื้อวัณโรคเข้า
สู่ร่างกายจะมีโอกาสติดเชื้อและป่วยเป็นวัณโรคได้

3. วัณโรคปอดมีอาการอย่างไร

คำตอบ ไอติดต่อกันนาน 2 สัปดาห์ขึ้นไป ไอมีเลือดออก มีไข้ต่ำๆ ตอนบ่าย
เจ็บหน้าอก เบื่ออาหาร เหงื่อออกผิดปกติตอนกลางคืน

4. ผู้ที่เสี่ยงต่อการป่วยเป็นวัณโรค มีลักษณะอย่างไร

คำตอบ ☞ ไอติดต่อกันนาน 2 สัปดาห์ขึ้นไป

☞ ไอมีเลือดออก

☞ ผู้ใกล้ชิด/อยู่ร่วมบ้านกับผู้ป่วยวัณโรคปอด

☞ ผู้ป่วยเรื้อรัง เช่น ผู้ป่วยเบาหวาน

☞ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี (เอดส์) ผู้ใช้สารเสพติด

5. อสม., ผู้นำชุมชน ควรปฏิบัติอย่างไรกับผู้ที่มีอาการสงสัยวัณโรคปอด

คำตอบ แนะนำให้ไปพบแพทย์ เพื่อตรวจวินิจฉัยการป่วยเป็นวัณโรค

6. การตรวจวินิจฉัยวัณโรคปอดทำอย่างไร

คำตอบ ตรวจเสมหะ และเอ็กซเรย์ปอด

7. การตรวจวินิจฉัยวัณโรคปอดสามารถตรวจได้ที่ไหน

คำตอบ สถานบริการสาธารณสุขและโรงพยาบาลทุกแห่ง

8. วัณโรคปอดรักษาานานเท่าไร

คำตอบ กินยาต่อเนื่องสม่ำเสมอ ครบทุกเม็ดทุกวัน ไม่น้อยกว่า 6-8 เดือน
จนกว่าแพทย์จะให้หยุด

9. ผลข้างเคียงจากยารักษาวัณโรค ที่พบบ่อยมีอะไรบ้าง

คำตอบ แบบรุนแรง ได้แก่

☞ ตัวเหลือง ตาเหลือง ตาแมว หูอื้อฟังไม่ค่อยได้ยิน

แบบไม่รุนแรง ได้แก่

☞ ผื่นคัน คลื่นไส้ เบื่ออาหาร ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ปวดข้อ

10. เมื่อท่านพบผู้ที่มีอาการสงสัยว่าเป็นผลข้างเคียงจากยาวัณโรค ท่านควรปฏิบัติอย่างไร

คำตอบ แนะนำให้ไปพบแพทย์ทันที

11. ทำไมกินยาวัณโรคต้องมีพื้เลี้ยงกำกับการกินยา

คำตอบ เพื่อให้เชื่อมั่นได้ว่าผู้ป่วยกินยาถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นกำลังใจ
ให้ผู้ป่วยในการรักษาวัณโรคให้หาย

12. พื้เลี้ยงกำกับการกินยาควรเป็นใคร

คำตอบ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุข แกนนำชุมชน

13. พื้เลี้ยงกำกับการกินยาต้องปฏิบัติอย่างไร

คำตอบ 1. ดูแลกำกับการกินยาโดย

ตรวจเม็ดยาให้ถูกต้อง

ให้ผู้ป่วยกลืนยาต่อหน้า

ทำเครื่องหมายในบัตร “ดื้อท” การ์ด หรือบัตรกำกับการกินยา

2. ซักถามอาการผู้ป่วยเพื่อรับทราบปัญหา และหาแนวทาง

ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา

3. สังเกตอาการแพ้ยาหรือผลข้างเคียง

4. พุดคุยให้กำลังใจผู้ป่วย สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ป่วยและญาติ

5. แนะนำการปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพ เช่น กินอาหารที่มี

ประโยชน์ พักผ่อนให้เพียงพอ ออกกำลังกาย ทำจิตใจให้แจ่มใส

งดเหล้า/บุหรี่/สิ่งเสพติด

14. เมื่อผู้ป่วยไม่ไปพบแพทย์ตามนัดท่านควรปฏิบัติอย่างไร

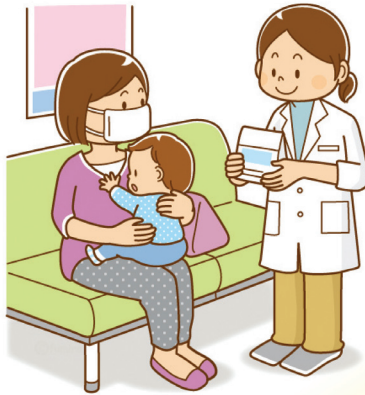
คำตอบ เยี่ยมติดตามถึงบ้านผู้ป่วยทันที พูดคุยสอบถามปัญหาและแจ้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทราบ เพื่อหาแนวทางช่วยเหลือหรือแก้ไข

15. ถ้ามีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ขวบ อาศัยร่วมบ้านกับผู้ป่วยวัณโรคปอดเสมหะพบเชื้อ ท่านควรแนะนำครอบครัวอย่างไร

คำตอบ แนะนำให้พาเด็กไปพบแพทย์ เพื่อตรวจวินิจฉัย

16. ทำไมผู้ติดเชื้อเอชไอวี จึงพบว่าป่วยเป็นวัณโรคมาก

คำตอบ เพราะ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี จะมีภูมิคุ้มกันของร่างกายต่ำ ทำให้มีโอกาสป่วยเป็นวัณโรคง่ายกว่าคนปกติ

17. การใช้หน้ากากอนามัย (การใช้ผ้าปิดปากปิดจมูก) มีความจำเป็นต่อผู้ป่วยวัณโรคปอดมากหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ จำเป็นมาก เพราะเป็นการป้องกันไม่ให้เชื้อวัณโรคแพร่จากผู้ป่วยไปยังคนที่อยู่ใกล้ชิด หรือคนในชุมชน

18. วิธีป้องกันวัณโรคที่ดีที่สุด คืออะไร

คำตอบ ดูแลผู้ป่วยวัณโรค กินยาให้ครบ เพื่อให้รักษาหาย และค้นหาผู้ป่วยวัณโรคในชุมชนเพื่อให้การรักษาโดยเร็ว

19. ถ้ากินยาไม่ครบ จะเกิดผลอย่างไร

คำตอบ ต่อดัวผู้ป่วย : เชื้ออาจดื้อยา และรักษาไม่หาย

ต่อดัวผู้ใกล้ชิด : ผู้ป่วยอาจแพร่เชื้อวัณโรคชนิดดื้อยา แก่ผู้ใกล้ชิดและทำให้ป่วยเป็นวัณโรคชนิดดื้อยา

ต่อสังคม : ผู้ป่วยอาจแพร่กระจายเชื้อวัณโรคชนิดดื้อยาแก่ชุมชน

20. บทบาทสำคัญของ อสม./ผู้นำชุมชน ต่อการควบคุมวัณโรคคืออะไร

- คำตอบ 1. ค้นหาผู้ป่วยในชุมชน โดยการนำไปตรวจวัณโรคที่โรงพยาบาลใกล้บ้าน ผู้ที่ควรได้รับคำแนะนำให้ไปตรวจ ได้แก่ ผู้ที่มีอาการไอติดต่อกันเกิน 2 สัปดาห์ ผู้อยู่ร่วมบ้านกับผู้ป่วย ผู้ที่อยู่ในภาวะเสี่ยง เช่น ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผู้ป่วยเบาหวาน แรงงานย้ายถิ่น เป็นต้น
2. เป็นพี่เลี้ยงกำกับการกินยา
 3. ให้กำลังใจผู้ป่วย โดยการเยี่ยมบ้าน สอบถามถึงอาการและการแพ้ยา
 4. ติดตาม ผู้ป่วยที่ขาดยาทันที

รวมพลังยุติวัณโรค

บันทึก

รวมพลัง ยุติ วัณโรค

A series of horizontal blue dotted lines for writing notes.

รวมพลังยุติวัณโรค

UNITE TO
→ END
TB

รวมพลัง ยุติ วัณโรค

Handwriting practice area with 20 horizontal blue dotted lines.

รวมพลังยุติวัณโรค

บันทึก

รวมพลัง ยุติ วัณโรค

A series of horizontal blue dotted lines for writing notes.

รวมพลังยุติวัณโรค

UNITE TO
→ END
TB

รวมพลัง ยุติ วัณโรค

Handwriting practice area with 20 horizontal blue dotted lines.

รวมพลังยุติวัณโรค

บันทึก

รวมพลัง ยุติ วัณโรค

A series of horizontal dotted lines for writing notes.

รวมพลังยุติวัณโรค

UNITE TO
→ END
TB

รวมพลัง ยุติ วัณโรค

Handwriting practice area with 20 horizontal dotted lines.

รวมพลังยุติวัณโรค

บันทึก

รวมพลัง ยุติ วัณโรค

A series of horizontal blue dotted lines for writing notes.

รวมพลังยุติวัณโรค

UNITE TO
→ END
TB

รวมพลัง ยุติ วัณโรค

Handwriting practice area with 20 horizontal blue dotted lines.

รวมพลังยุติวัณโรค

บันทึก

รวมพลัง ยุติ วัณโรค

Handwriting practice area consisting of 20 horizontal blue dotted lines.

รวมพลังยุติวัณโรค

กรมควบคุมโรค
Department of Disease Control

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
สายด่วน 1422 โทร. 02-212-2279